

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME VE GÖRME

****Öğrenme Hedefi:**** İleri düzey patolojik durumları, karmaşık odyometrik verileri ve özelleşmiş müdahale yöntemlerini klinik ve eğitsel boyutta analiz edebilme.

BÖLÜM 1: TEMEL KAVRAMLAR VE ANATOMİ

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

1. Hava yolu eşiklerinde genel bir kayıp varken, kemik yolu eşiklerinde özellikle 2000 Hz frekansında görülen yapay iyileşme (Carhart çentiği), aşağıdaki klinik durumlardan hangisinin tipik bir göstergesidir?

- Meniere Hastalığı - Endolenfatik sıvı basıncındaki artış.
- Otoskleroz - Üzengi kemiğinin kireçlenmesi ve Carhart çentiği (2000 Hz).
- Akustik Nörinom - İşitme sınırı üzerindeki iyi huylu tümör.
- Presbiakuzi - Yaşa bağlı olarak yüksek frekansların kaybedilmesi.
- Gürültüye Bağlı Kayıp - 4000 Hz civarında derinleşen akustik çentik.

Cevap: B. Otoskleroz, orta kulaktaki kemikçiklerin (özellikle üzengi) hareketliliğinin kısıtlanmasıdır. Odyogramda 2000 Hz'deki karakteristik kemik yolu düşüşü (Carhart Notch) tanıda kritiktir.

2. Kortikal Görme Yetersizliği (KGY/CVI) tanısı alan bir öğrencide görülen aşağıdaki özelliklerden hangisi, bu durumun oküler (göz yapısına bağlı) görme yetersizliklerinden farkını ortaya koyan bir "yanlış" ifadedir?

- Göz yapısının tamamen normal olması ancak beynin görsel veriyi işleyememesi.
- Görsel uyarılara karşı gecikmiş tepki (latans) ve renk tercihi (özellikle kırmızı/sarı).
- Karmaşık görsel ortamda nesnelere ayırt etmede ciddi güçlük (kalabalık etkisi).
- Görsel alanın periferinden ziyade merkezi kısımlarının daha aktif kullanılması.
- Işığa karşı aşırı hassasiyet ve loş ışıkta görmenin tamamen ortadan kalkması.

Cevap: D. CVI olan bireylerde genellikle periferik görme, merkezi görmeye göre daha korunmuştur; bu nedenle nesnelere yandan bakma eğilimi gösterebilirler.

3. Kokleadaki tüy hücrelerinin sadece pas bir alıcı değil, aynı zamanda sesi yükselten aktif bir mekanizmaya (Cochlear Amplifier) sahip olduğunu kanıtlayan keşif ve kuramcı eşleştirmesi hangisidir?

- Békésy - Traveling Wave (Gezici Dalga) Teorisi.
- Helmholtz - Rezonans Yer Teorisi.
- Wever - Volley (Ateşleme) Teorisi.
- Kemp - Otoakustik Emisyonlar ve Aktif Mekanizma.
- Rutherford - Frekans (Telefon) Teorisi.

Cevap: D. David Kemp, dış tüy hücrelerinin enerjik hareketleriyle sesi yükselttiğini (OAE) keşfederek işitme fizyolojisinde devrim yapmıştır.

4. Fotoreseptörlerin (koniler) yoğun olduğu fovea bölgesindeki dejenerasyon nedeniyle, okuma ve yüz tanıma gibi merkezi görme gerektiren işlevlerin bozulduğu, ancak çevresel görmenin korunduğu patoloji hangisidir?

- Retinitis Pigmentosa - Gece körlüğü ve tünel görüşü ile başlar.
- Stargardt Hastalığı - Çocukluk çağında başlayan merkezi görme kaybı.
- Albinizm - Nistagmus ve fotofobi ile karakterizedir.
- Optik Atrofi - Görme sinirinin soluklaşması ve genel iletim bozukluğu.
- Aniridi - İrisin yokluğu ve ışık kontrolünün yapılamaması.

Cevap: B. Stargardt, makula bölgesini etkileyen kalıtsal bir hastalıktır ve merkezi skotoma (görme alanı içinde kör nokta) neden olur.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME VE GÖRME (SORU 5-8)

BÖLÜM 2: DEĞERLENDİRME VE ÖĞRETİM YAKLAŞIMLARI

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

5. Akustik immitansmetri sonucunda elde edilen timpanogramda, tepe noktasının negatif basınç bölgesine (<-100 daPa) kaymış olması, hangi patolojik durumun doğrudan habercisidir?

- Tip A - Normal orta kulak basıncı ve hareketliliği.
- Tip B - Sıvı birikimi (Efizyonlu Otitis Media) veya kulak zarı perforasyonu.
- Tip C - Östaki borusu tıkanıklığına bağlı negatif basınç.
- Tip As - Kireçlenme veya otoskleroza bağlı düşük uyumluluk (compliance).
- Tip Ad - Kemikçik zinciri kopukluğuna bağlı aşırı hareketlilik.

Cevap: C. Tip C timpanogram, orta kulaktaki basıncın dış ortamdan düşük olduğunu, bu durumun da genellikle Östaki borusu disfonksiyonundan kaynaklandığını gösterir.

6. İşaret dillerinde "minimal çift" analizi yapıldığında, işaretin anlamını değiştiren ancak manuel (el ile ilgili) olmayan bileşen aşağıdakilerden hangisidir?

- El şekli (Handshape) - Parmakların konumu.
- Konum (Location) - İşaretin vücuda göre yapıldığı yer.
- Hareket (Movement) - İşaretin yönü ve hızı.
- Yönelim (Orientation) - Avuç içinin baktığı yön.
- Dudak Hareketleri (Mouthing) - Kelimenin ağızla telaffuzu.

Cevap: E. İlk dört seçenek manuel parametrelerdir. Manuel olmayan işaretler (kaş kaldırma, baş eğme, ağız hareketleri) ise gramatik anlamı (soru, olumsuzluk vb.) belirler.

7. Fonemleri (ses birimleri) görsel olarak ayırt edilemez kılan "homofen" (aynı dudak hareketine sahip) sesleri ayırt etmek için el işaretlerini kullanan sistem hangisidir?

- İşitsel-Sözel Yaklaşım - Dinleme becerisini izole etmek için ağız kapatılır.
- Cued Speech - Dudak hareketlerini 8 el şekli ve 4 konumla destekler.
- Rochester Metodu - Tüm konuşmayı parmak alfabesiyle heceleme.
- Simültane İletişim - Konuşma ve işaretin aynı anda kullanılması.
- Dual-Language - İki dilin ayrı zamanlarda kullanımı.

Cevap: B. Cued Speech (İşaret Destekli Konuşma), işaret dilinden farklı olarak tamamen sözel dili (fonetik yapıyı) görselleştirmeye odaklanan yardımcı bir sistemdir.

8. Genişletilmiş Çekirdek Müfredat (ECC) felsefesine göre, görme engelli öğrencilerin ekranları gibi "tesadüfi öğrenme" (incidental learning) yoluyla kazanamadıkları alanlardan hangisi ECC kapsamında "yanlış" eşleştirilmiştir?

- Kompansatuar Beceriler (İletişim ve Braille).
- Oryantasyon ve Mobilite.
- Sosyal Etkileşim Becerileri.
- Bağımsız Yaşam Becerileri.
- Akademik Alanlarda Müfredat Muafiyeti.

Cevap: E. ECC müfredat muafiyeti değil, aksine akademik müfredata erişimi sağlayacak ve onu destekleyecek "ek becerileri" (Braille, teknoloji vb.) kazandırmayı amaçlar.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME VE GÖRME (SORU 9-12)

BÖLÜM 3: TEKNOLOJİ VE BAĞIMSIZ YAŞAM

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

9. Koklear implantın (Biyonik Kulak) çalışma prensibi ve klasik işitme cihazlarından farkı düşünüldüğünde, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- a) Sesi sadece yükseltir, tüy hücreleri tamamen yoksa işlevsizdir.
- b) Mikrofon, konuşma işlemcisi, aktarıcı ve elektrot dizisi bileşenlerinden oluşur.
- c) Sesi kafatası kemiğinden ileterek orta kulağı devre dışı bırakır.
- d) FM sistemleriyle entegre edilemez, bağımsız bir ünedir.
- e) Yeniden programlanamaz (mapping yapılamaz), sabit ayarlıdır.

Cevap: B. Koklear implant, akustik enerjiyi elektriksel uyarıya çevirerek hasarlı kokleayı atlar ve işitme sinirini doğrudan uyarır.

10. Görme engelli çocuklarda mekansal temsil (zihinsel haritalama) gelişiminin basamakları, gelişimsel sıraya göre aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- a) Egosantrik (Ben-merkezli) -> Nesne-merkezli -> Alosantrik (Uzamsal).
- b) Alosantrik -> Egosantrik -> Proksimal.
- c) Görsel -> İşitsel -> Dokunsal.
- d) Somut -> Soyut -> Analitik.
- e) Statik -> Dinamik -> Hareketli.

Cevap: A. Çocuk önce her şeyi kendine göre (sağım, solum), sonra nesnelerin birbirine göre konumunu, en son ise kuşbakışı uzamsal bir haritayı kavrar.

11. Az gören öğrencilerin materyallere erişiminde kullanılan CCTV (Kapalı Devre Televizyon) sistemlerinin, klasik optik büyüteçlere göre en belirgin üstünlüğü nedir?

- a) Optik olmayan (non-optical) bir araçtır; sadece ışığı kontrol eder.
- b) Dijital büyüteç işlevi görür; kontrast, renk ve maskeleme ayarı sunar.
- c) Ekran okuyucu yazılımdır; sadece sesli çıktı verir.
- d) Braille çıktı cihazıdır; kabartma yazıya dönüştürür.
- e) Fiziksel bir büyüteçtir; mercekle yardımcıyla görüntüyü büyütür.

Cevap: B. CCTV, dijital bir sistemdir. Görüntüyü büyütmenin yanı sıra siyah-beyaz tersleme (kontrast) ve odaklanmayı kolaylaştıran maskeleme gibi özellikler sunar.

12. Görme engelli bireylerin iç mekanlarda (ev, okul vb.) baston kullanmadan güvenli hareket etmelerini sağlayan "bağımsız hareket" tekniklerinden hangisi, vücudun üst kısmını (baş ve omuz bölgesi) kapı kollarından veya açık pencerelerden korumaya yöneliktir?

- a) Trailing (izleme) - Elin dış yüzeyiyle bir yüzeyi takip etme.
- b) Shorelining - Bastonla kaldırım kenarı gibi sınırları izleme.
- c) Korunma Teknikleri - Üst ve alt el teknikleriyle güvenliği sağlama.
- d) Rehberli Yürüme - Rehberin kolunu dirsek üstünden tutma.
- e) Landmarking - Sadece sesli tabelaları kullanarak yön bulma.

Cevap: C. Korunma teknikleri (üst el koruma), kolun bükülerek baş hizasında tutulmasıyla engellerin fark edilmesini sağlar.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME VE GÖRME (SORU 13-16)

BÖLÜM 4: TANILAMA VE ERKEN MÜDAHALE

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

13. İşitme testlerinin gelişimsel uygunluğu düşünüldüğünde, aşağıdaki test ve uygulama yaş aralığı eşleştirmelerinden hangisi "hatalıdır"?

- a) VRA (Görsel Pekiştirmeli Odyometri) - 6 ay / 2.5 yaş.
- b) CPA (Oyun Odyometrisi) - 2.5 yaş / 5 yaş.
- c) ABR (İşitsel Beyinsapı Cevabı) - Sadece yetişkinlerde.
- d) Saf Ses Odyometrisi - 5-6 yaş ve üzeri.
- e) OAE (Otoakustik Emisyon) - Doğum sonrası ilk 24-48 saat.

Cevap: C. ABR, yenidoğanlardan komadaki hastalara kadar her yaş grubunda uygulanabilen objektif bir testtir; sadece yetişkinlere özel değildir.

14. Görsel değerlendirme araçları ve hedef kitle eşleştirmelerinden hangisi, özellikle sözel becerisi gelişmemiş veya harf tanımayan çocuklar için en güvenilir "keskinlik" ölçüm aracıdır?

- a) Snellen Testi - Alfabe bilen çocuklar ve yetişkinler.
- b) LEA Sembolleri - Okul öncesi veya sözel becerisi kısıtlı çocuklar.
- c) HOTV Testi - Eşleştirme yapabilen küçük çocuklar.
- d) Teller Kartları - Bebeklerde tercihli bakış yöntemidir.
- e) Ishihara Testi - Sadece yetişkinlerin görme keskinliğini ölçer.

Cevap: B. LEA sembolleri (ev, elma, kare, daire), her yaştan ve dilden çocuk için standardize edilmiş en yaygın okul öncesi görme testidir.

15. Hem görme hem işitme yetersizliği (Çok Engellilik/Deaf-blindness) olan bebeklerde, iletişimin başlangıcı kabul edilen en kritik engel aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Ortak Dikkat (Joint Attention) kurulamaması.
- b) İşitsel uyaranlara tepki verilmemesi.
- c) Nesne kalıcılığının 18. aydan sonra gelişmesi.
- d) Ekolali (yankılı konuşma) görülmesi.
- e) Mesafe algısının gelişmemesi.

Cevap: A. Ortak dikkat, hem görsel hem işitsel kanalın zayıf olması nedeniyle kurulamaz; bu da dil ve sosyal gelişimin önündeki en büyük engeldir.

16. Piaget'in işlem öncesi döneminde, görme engelli bir çocuğun "nesneyi sadece kendisine olan mesafesine göre (benim sağımda/solumda)" tanımlaması hangi bilişsel kavramla ilişkilidir?

- a) Benmerkezcilik - Nesneyi sadece kendi konumuna göre tanımlama.
- b) Sınıflandırma - Nesnelere dokunsal özelliklerine göre gruplama.
- c) Tersine Çevrilebilirlik - Bir işlemin geri dönüşünü zihinde canlandırma.
- d) Korunum - Şekli değişen sıvının miktarının aynı kaldığını anlama.
- e) Hayali Oyun - Görme engelli çocuklarda daha erken gelişir.

Cevap: A. Benmerkezcilik (Egocentrisim), görme engelli çocuklarda görsel referans noktaları (nirengiler) olmadığı için daha uzun süre baskın kalabilir.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME VE GÖRME (SORU 17-20)

BÖLÜM 5: EĞİTİMSAL UYARLAMALAR

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

17. İşitme engelli bir öğrencinin yerleştirildiği genel eğitim sınıfında, akustik standartlar (ANSI/ASA S12.60) dikkate alındığında aşağıdaki ifadelerden hangisi "yanlıştır"?

- İdeal reverberasyon süresi 0.4 - 0.6 saniye olmalıdır.
- Gürültü seviyesi 35 dB(A) değerini aşmamalıdır.
- SNR (Sinyal-Gürültü Oranı) en az +15 dB olmalıdır.
- Yumuşak yüzeyler (perde, halı vb.) reverberasyonu artırır.
- Paralel duvarlar sesin yankılanmasına (flutter echo) neden olur.

Cevap: D. Aksine, yumuşak ve gözenekli yüzeyler sesi soğurarak reverberasyonu (yankıyı) azaltır. Sert yüzeyler yankıyı artırır.

18. Görme bozukluğunun türüne göre sınıftaki ışık düzenlemesi değişmektedir. Aşağıdaki patoloji ve ışık ihtiyacı eşleştirmelerinden hangisi "hatalıdır"?

- Albinizm - Doğrudan ışık değil, endirekt ve loş ışık gerektirir.
- Glokom - Aydınlık düzeyi daha yüksek olmalıdır.
- Katarakt - Parlama (glare) kontrolü kritik öneme sahiptir.
- Retinitis Pigmentosa - Sadece floresan ışık kullanılmalıdır.
- KGY (CVI) - Renkli ve parlak ışıklı materyaller tepkiyi artırır.

Cevap: D. Retinitis Pigmentosa olanlar genellikle ışığa duyarlıdır ve floresan ışık (titreşimli) rahatsız edici olabilir; kontrollü aydınlatma gerekir.

19. İşitme engelli öğrencinin öğretmene olan uzaklığının, sesin şiddeti üzerindeki etkisini açıklayan "Ters Kare Yasası" (Inverse Square Law) uyarınca hangisi doğrudur?

- Frekans arttıkça sesin şiddeti de artar.
- Mesafe iki katına çıktığında, ses şiddeti 6 dB azalır.
- Sesi iki katına çıkarmak için mesafe yarıya indirilmelidir.
- Açık alanda ses her yöne eşit dağılır.
- Sesin hızı ortamın yoğunluğuna bağlı değildir.

Cevap: B. Ses, kaynaktan uzaklaştıkça enerjisini kaybeder. Mesafenin her iki katına çıkması, duyulan sesin 6 desibel (dB) düşmesine neden olur.

20. Braille yazı sisteminin farklı türleri ve kullanım amaçları düşünüldüğünde, aşağıdaki tanımlamalardan hangisi "yanlıştır"?

- Grade 1 Braille - Sadece temel harfler (Kısaltmasız).
- Grade 2 Braille - Standart kısaltmalı yazım (Eğitimde esastır).
- Grade 3 Braille - Kişisel notlar ve stenografi benzeri yoğun kısaltma.
- UEB (Unified English Braille) - Matematik ve edebi kodları birleştirir.
- Nemeth Code - Müzik notalarını yazmak için kullanılır.

Cevap: E. Nemeth Kodu, Braille müzik için değil, "Matematik ve Fen Bilimleri" sembollerini yazmak için kullanılan özel bir koddur.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME VE GÖRME (SORU 21-24)

BÖLÜM 6: İŞARET DİLİ VE BRAILLE TEKNİKLERİ

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

21. Türk İşaret Dili (TİD) gramerinde, işaretin yapılış yönünün "kimden kime" olduğunu (örn: 'vermek' işaretinin öğretmenden öğrenciyeye doğru yapılması) belirleyen morfolojik yapı hangisidir?

- Belirleyici (Classifier) - Nesnenin şeklini ve hareketini temsil eder.
- Yönel Fiiller - Özne ve nesne bilgisini işaretin yönüyle verir.
- Zaman Çizgisi - Geçmiş ve gelecek bilgisini omuz hizasına göre verir.
- Mekan Belirleyiciler (Locatives) - Nesnenin uzaydaki konumunu sabitler.
- Soru İşaretleri - Sadece el ile yapılan standart işaretlerdir.

Cevap: B. Yönel fiiller (Agreement verbs), işaretin hareket yönüyle eylemin kim tarafından kime yapıldığını tek bir işaretle birleştirir.

22. Braille yazı tabletinde (slate) ve daktilosunda standart kabul edilen "nokta numaralandırma" sistemi nasıldır?

- 1, 2, 3 (Sol sütun) / 4, 5, 6 (Sağ sütun).
- Üst, Orta, Alt şeklinde 3 yatay sıra.
- Saat yönünde 1'den 6'ya kadar.
- Zikzak şeklinde (1-sol üst, 2-sağ üst).
- Sadece 1'den 4'e kadar numaralandırılır.

Cevap: A. Braille hücrelerinde sol sütun yukarıdan aşağı 1-2-3, sağ sütun yukarıdan aşağı 4-5-6 şeklinde numaralandırılır.

23. Dudak okumada "p", "b" ve "m" gibi seslerin görsel olarak tamamen aynı görünmesi nedeniyle oluşan karmaşaya, dilbilimsel açıdan ne ad verilir?

- Visem - Dudakta aynı görünen sesler (p, b, m).
- Homofon - Kelime düzeyinde dudakta ayırt edilemeyenler.
- McGurk Etkisi - Görsel ve işitsel verinin beyinde çelişmesi.
- İşitsel Kapanma - Eksik sesleri zihinde tamamlama.
- Fonolojik Döngü - Kelimelerin kısa süreli bellekte tutulması.

Cevap: A. Visem (Viseme), fonemin görsel karşılığıdır. Birçok ses grubu aynı visem içinde yer aldığı için dudak okuma %30-40 oranında tahmin içerir.

24. Görme engellilerin kullandığı abaküsün, standart bir abaküsten (soroban) farkı olan ve boncukların istemsizce kaymasını engelleyen mekanik özellik hangisidir?

- Cranmer Abaküsü - Boncukların altında keçe/sünger bulunur.
- Soroban Abaküsü - Japon tarzı hızlı hesaplama.
- Kompansatuar Abaküs - Dijital ekranlıdır.
- Haptic Abaküs - Sadece dokunsal sensörler içerir.
- Nemeth Abaküsü - Trigonometri işlemleri için.

Cevap: A. Cranmer abaküsünde, boncukların altına yerleştirilen keçe veya sünger bir taban sayesinde boncuklar dokunulduğunda yerinden kaymaz.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME VE GÖRME (SORU 25-28)

BÖLÜM 7: PROFESYONEL UYGULAMALAR VE ETİK

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

25. Yükseköğretimde engelli hakları (UNCRPD) kapsamında, bir üniversitenin öğrenciye sağlamakla yükümlü olduğu "Makul Düzenleme" (Reasonable Accommodation) sınırları dışında kalan uygulama hangisidir?

- a) Not tutucu desteği.
- b) İşaret dili tercümanı.
- c) Sınav formatının (Braille/Büyük punto) değiştirilmesi.
- d) Öğrencinin derslerden tamamen muaf tutulması.
- e) FM sistemi ve akustik düzenleme.

Cevap: D. Makul düzenleme, erişilebilirliği sağlar ancak müfredatın özünü (akademik standartları) değiştiren bir "muafiyet" veya "basitleştirme" değildir.

26. Bir oryantasyon uzmanının öğrettiği "Landmark" (Nirengi Noktası) ile "Clue" (İpucu) arasındaki temel fark aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Landmark - Her zaman sabit, belirleyici referans (örn: kabartma harita).
- b) Clue (İpucu) - Değişken ama bilgi veren veri (örn: kafeden gelen koku).
- c) Information Point - Rota üzerindeki detay (örn: posta kutusu).
- d) Shorelining - Sınır takibi.
- e) Echo-location - Yankı ile mesafe algısı.

Cevap: A. Landmark sabit ve değişmezdir (eczane tabelası gibi), Clue ise geçici veya değişken olabilir (fırından gelen koku gibi).

27. Sosyolojik açıdan "Sağır Kültürü" (Deaf Culture) içinde olan ve kendisini bir engelli değil, bir dilsel azınlık olarak tanımlayan bireyler için kullanılan terminoloji hangisidir?

- a) Deaf-Blindness - Birleşik ve özgün bir engel grubudur.
- b) İşitsel Engelli - Sadece tıbbi bir yetersizliktir.
- c) Sağır (Capital 'D' Deaf) - Kültürel ve dilsel bir kimliği temsil eder.
- d) Az İşiten - Kalıntı işitmesini kullanan birey.
- e) İmplantlı - Teknolojik destek alan birey.

Cevap: C. Büyük harf 'S' ile başlayan Sağır (Deaf), tıbbi tanının ötesinde, işaret dilini kullanan ve bu topluluğa ait hisseden kültürel bir kimliği ifade eder.

28. Yasal körlük (Legal Blindness) tanımı için merkezi görme keskinliğinin (20/200) yanı sıra, "görme alanı" genişliğinin en fazla kaç derece olması kriteri aranır?

- a) 20 derece veya daha az kalması.
- b) 10 derece veya daha az kalması.
- c) 40 derece veya daha az kalması.
- d) Görsele alanın tamamen kaybolması.
- e) Sadece üst yarımın görülmesi.

Cevap: A. Merkezi görme keskinliği 20/200'den iyi olsa bile, görme alanı 20 dereceye veya daha altına düşmüşse (tünel görüşü), kişi yasal olarak kör sayılır.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME VE GÖRME (SORU 29-32)

BÖLÜM 8: SINIF YÖNETİMİ VE ÖĞRETİM MATERYALLERİ

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

29. Tek taraflı (Unilateral) işitme kaybı olan bir öğrencinin, sınıf içindeki en ideal yerleşimi nasıl olmalıdır?

- İyi işiten kulağı öğretmene yakın, ön-yan sıra.
- Arka sırada, gürültüden uzak.
- Tam orta sırada, her yönden ses alacak şekilde.
- En ön orta sırada.
- Sadece kapiya yakın yerde.

Cevap: A. Öğrenci, sağlam kulağının öğretmene dönük olacağı bir ön ve yan sırada oturmalıdır. Ayrıca görsel ipuçları için öğretmenin yüzünü görebilmelidir.

30. Dijital veya basılı materyal hazırlarken, görme engelli öğrencinin erişilebilirliğini (WCAG 2.1) sağlayan en temel standart hangisidir?

- Yazı ve zemin arasında en az 4.5:1 (AA düzeyi) oranında kontrast.
- Sarı zemin üzerine siyah yazı (Az görenler için yüksek kontrast).
- Mat kağıt kullanımı (Parlama kontrolü).
- Resimlerin etrafına kalın ve siyah çerçeve çizilmesi.
- Karmaşık grafiklerin dokunsal (kabartma) forma dönüştürülmesi.

Cevap: A. Kontrast oranı, metnin arka plandan ayrılmasını sağlar. 4.5:1 oranı standart metinler için minimum kabul edilen erişilebilirlik eşiğidir.

31. İşitme engelli bireyler için televizyonda sadece konuşmaları değil, arka plan gürültülerini ve duygu belirten sesleri de (örn: hüzünlü müzik çalıyor) içeren sistem hangisidir?

- Closed Captioning (CC) - Sesli ve sözsüz (kapı çalması vb.) tüm sesleri içerir.
- Subtitles - Sadece konuşulan dili metne döker.
- SDH (Subtitles for Deaf and Hard of Hearing).
- Real-time Texting (RTT).
- Tele-Texting.

Cevap: A. Closed Captioning (Kapalı Altyazı), işitme engellilerin sahneyi tam anlaması için gerekli olan tüm işitsel ipuçlarını metin olarak sunar.

32. Görme engelli bir öğrenciyi "dünya coğrafyası" öğretirken, mekansal ilişkileri (kıtaların konumu vb.) kavramasını sağlayacak "en az etkili" yöntem hangisidir?

- Nesnelerin gerçek boyutunda modelleri (Real Life Objects).
- Dokunsal (Kabartma) Diyagramlar.
- Sesli Betimlemeli Sunumlar.
- Standart bir dünya haritasının fotoğrafı.
- Sözel olarak yön tarifli haritalar.

Cevap: D. Standart bir fotoğraf (görsel), dokunsal veya betimlemeli bir destek olmadığı sürece görme engelli öğrenci için hiçbir bilgi taşımaz.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME VE GÖRME (SORU 33-35)

BÖLÜM 9: AİLE VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

33. Bir ailenin çocuklarının "ileri derecede işitme kaybı" olduğunu öğrendiğinde yaşadığı psikolojik süreçler, Kubler-Ross'un modeline göre hangi sırayla gerçekleşebilir?

- Şok ve inkar.
- Örfe ve Suçluluk.
- Pazarlık.
- Depresyon.
- Kabullenme ve Uyum.

Cevap: A-B-C-D-E sırasıyla gerçekleşen bu aşamalar, ailenin eğitim sürecine sağlıklı katılımı için uzmanlarca desteklenmelidir.

34. İşitme engelli bir öğrencinin zeka veya başarı düzeyini ölçen "standart norm-referanslı" testlerin en büyük geçerlilik (validity) sorunu nedir?

- Cinsiyet ve sosyo-ekonomik durum.
- Dil bariyeri ve standart normların engelli popülasyonunu kapsamaması.
- Test süresinin kısalığı.
- Sadece yazılı soruların kullanılması.
- Dijital ortamda yapılması.

Cevap: B. Norm-referanslı testler genellikle normal işiten akranlara göre hazırlanmıştır. İşitme engelli bireyin dilsel ve kültürel farklılıkları testi "engelliye karşı yanlı (biased)" hale getirir.

35. Bir eğitim materyalinin hem Braille, hem sesli, hem de büyük puntolu olarak sunulması, "Evrensel Tasarım"ın (Universal Design) hangi temel ilkesiyle doğrudan örtüşür?

- Eşitlikçi Kullanım - Herkes için aynı tasarım.
- Esnek Kullanım - Farklı tercihlere uygunluk.
- Basit ve Sezgisel Kullanım.
- Hata Toleransı.
- Düşük Fiziksel Çaba.

Cevap: B. Esnek kullanım, materyalin farklı duyuşal ihtiyaçlara (görme, işitme, dokunma) göre birden fazla formatta sunulabilmesini sağlar.

SINAV STRATEJİLERİ

Sınavınız tamamlanmıştır. Başarılar dileriz!

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İLERİ DÜZEY ANALİZ NOTLARI (1-22)

1. Carhart Çentiği: Otoskleroz hastalarında 2000 Hz kemik yolu eşliğinde görülen karakteristik düşüştür.

12. Grade 2 Braille: Kelime kökleri ve ekleri için kısaltmalar içeren, okuma hızını artıran standart sistemdir.

2. KGY (CVI): Göz sağlam olsa da görsel korteksteki hasara bağlı görme kaybıdır; renk tercihi (kırmızı) tipiktir.

13. Alosantrik Haritalama: Nesnelerin birbirine göre konumuna dayalı, üst düzey mekansal temsil biçimidir.

3. Dış Tüy Hücreleri: Koklear amplifikatör görevi görür; ses enerjisini 40-50 dB yükseltir (Kemp'in aktif mekanizması).

14. Constant Contact: Bastonun yerden hiç ayrılmadan zemin dokusu hakkında sürekli bilgi verdiği tekniktir.

4. Fovea: Retinada konilerin en yoğun olduğu, en net görmenin sağlandığı (makula içi) merkez noktadır.

15. Nirengi (Landmark): Rotadaki her zaman mevcut, sabit ve benzersiz referans (örn: bahçe kapısındaki demir ses).

5. Timpanogram Tip C: Orta kulakta negatif basınç (-100 daPa altı) demektir; Östaki borusu tıkanıklığına işaretler.

16. İşitsel-Sözel (AV): Dudak okumayı (görsel) tamamen reddeder, sadece işitsel girişi (dinleme) hedefler.

6. Periferik Görme Kaybı: Glokom ve Retinitis Pigmentosa (tünel görüşü) hastalıklarında görülür.

17. Toplam İletişim: Bireyin ihtiyacına göre işaret, konuşma, resim ve jestin eşzamanlı kullanılmasıdır.

7. Merkezi Görme Kaybı: Makula dejenerasyonu ve Stargardt hastalığında (merkezi skotoma) görülür.

18. Bi-Bi Eğitim: İşaret dilinin ana dil (L1), sözel dilin ikinci dil (L2) olarak öğretildiği kültürel modeldir.

8. Snellen Skoru 20/70: Kişinin 20 fit mesafeden okuduğunu, normal görenin 70 fitten okumasıdır (Az Görme sınırı).

19. ECC Sosyal Etkileşim: Görme engelli çocukların vücut dili ve göz temasını "açıkça" öğrenmesi gerektiği alan.

9. ABR Latansı: İşitme yolundaki sinirsel iletimin zamanlamasıdır; tümör tanısında (akustik nörinom) kullanılır.

20. Nistagmus Latansı: Göz titremesinin nesneye odaklandıktan sonra başlaması veya artması durumudur.

10. Mapping: Koklear implantın elektrotlarına verilen akım miktarının bireysel olarak ayarlanması sürecidir.

21. Miyopi/Hipermetropi: Görüntünün retinanın önüne (uzağı görememe) veya arkasına (yakını görememe) düşmesidir.

11. SNR (Sinyal-Gürültü Oranı): Öğretmenin sesinin gürültüden en az +15 dB yüksek olması (örn: 50 gürültü / 65 ses).

22. Reverberasyon Süresi (RT): Sesin 60 dB azalması için geçen süredir; sınıflarda 0.6sn altı istenir.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İLERİ DÜZEY ANALİZ NOTLARI (23-44)

23. TİD Belirleyiciler (Classifiers): Nesnenin şekil, boyut ve konumunu temsil eden özel işaret birimleridir.

34. Kemik İletimli Cihaz (BAHA): Titreşim yoluyla sesi doğrudan iç kulağa iletir (mikst/iletimsel kayıplar için).

24. Parmak Alfabeti: Morfolojik bir yapı değil, yazılı dili kodlayan bir "yardımcı araçtır".

35. Beyaz Baston (Sembolik): Bağımsızlığı, güvenliği ve görme engelli kimliğini simgeler.

25. İkonik vs Keyfi: Anlamı şekilden belli olan işaretler (ikonik) ve olmayanlar (keyfi) ayrımıdır.

36. Dirsek Üstü Tutuş: Rehberli yürümede standart tutuş pozisyonudur (rehber yarım adım öndedir).

26. Visem (Viseme): Dudakta ayırt edilebilen en küçük görsel birimdir (p-b-m grubu gibi).

37. Üst El Koruma: Kolun bükülerek avuç dışının yüz hizasında tutulduğu güvenlik tekniğidir.

27. Dolaylı Yöntem (Abaküs): Sayıların zihinde tutulup boncukların sonucunu kaydı için kullanılanıdır.

38. OAE Geçti/Kaldı: Sadece koklear (dış tüy hücresi) fonksiyonu ölçer, işitme eşiği vermez.

28. Braille Slate (Tablet): Kağıdın arkasından (sağdan sola) yazılıp çevrilerek (soldan sağa) okunan manuel araç.

39. İleri Derece Kayıp: 71 - 90 dB arası eşiklerdir; görsel destek ve yoğun cihazlandırma şarttır.

29. SDH Altyazı: Konuşma dışı sesleri (kapı gıcirtısı, rüzgar vb.) de içeren erişilebilir altyazı türüdür.

40. Sinyal Gürültü Oranı (SNR): +15 dB kuralı; ses 65 dB ise gürültü en fazla 50 dB olmalıdır.

30. Sesli Betimleme: Bir filmin konuşmasız sahnelerinde görsel aksiyonun profesyonelce anlatılmasıdır.

41. U-Düzeni: Görsel iletişimin (işaret dili/dudak okuma) kesintisiz sürmesi için en uygun fiziksel ortamdır.

31. Braille Notetaker: Bilgisayar özellikli, Braille klavyeli ve kabartma/sesli çıktı veren taşınabilir cihazdır.

42. Işık ve Dudak Okuma: Işık kaynağı öğretmenin yüzünü gölgelenecek şekilde (öğrencinin arkasından) gelmelidir.

32. Ekran Okuyucu (Alt-text): Görsel nesnelere eklenen metinlerin sese çevrilerek bilgiye erişim sağlanmasıdır.

43. Kabartma Grafik (Tactile): Karmaşık görsellerin basitleştirilerek dokunmaya uygun hale getirilmiş formudur.

33. Video Magnifier (CCTV): Kontrast tersleme ve satır işaretçisi ile okuma hızını optimize eder.

44. Not Tutucu: İşitme engelli öğrencinin hem öğretmene/işarete odaklanıp hem de bilgiyi kaydetmesini sağlar.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İLERİ DÜZEY ANALİZ NOTLARI (45-50)

45. Kritik Dönem: İşitsel korteksin plastikiği ilk 3.5 yılda en yüksektir; geç cihazlandırma kaybı artırır.

46. 1-3-6 Kuralı: En geç 1. ayda tarama, 3. ayda teşhis, 6. ayda müdahale (cihazlandırma/eğitim) süreci tamamlanmalıdır.

47. Makul Düzenleme: Engelli bireyin diğerleriyle eşit şartlarda eğitim alması için sağlanan "kişiyeye özel" haklardır.

48. Deaf Gain: Sağır olmayı bir kayıp değil, görsel ve mekansal bir bilişsel avantaj (farklı bir varoluş) olarak görmektir.

49. Göz Tansiyonu (Glokom): Sinsi ilerleyen ve periferik görüşü (kenarları) daraltan en yaygın körlük nedenlerinden biridir.

50. Perkins Braille: Mekanik bir daktilo olup, 6 nokta için 6 tuş ve bir boşluk tuşuna eş zamanlı basarak yazar.